

Brendan Simms

EUROPA

LUPTA PENTRU SUPREMAȚIE

de la 1453 până în prezent

Traducere de Lucia Popovici

POLIROM
2015

Cuprins

<i>Lista hărților</i>	9
<i>Prefață</i>	27
Introducere. Europa în 1450.	29
Capitolul 1. Imperiile, 1453-1648	33
Capitolul 2. Succesiunile, 1649-1755	56
Capitolul 3. Revoluțiile, 1756-1813	99
Capitolul 4. Emancipările, 1814-1866.	146
Capitolul 5. Unificările, 1867-1916	186
Capitolul 6. Utopiile, 1917-1944	234
Capitolul 7. Împărțirile, 1945-1973	284
Capitolul 8. Democrațiile, 1974-2011	336
Concluzie.	385
<i>Note</i>	389
<i>Mulțumiri</i>	453
<i>Index</i>	455

Pe de altă parte, britanicii și americanii erau nu numai suspicioși cu privire la ambiguitățile tradiționale ale francezilor în Europa Centrală, ci și convingși că nu capacitățile Germaniei trebuiau schimbate, ci comportamentul acestora. Londra și Washingtonul erau de acord că agresivitatea Imperiului Wilhelmian peste hotare fusese cauzată de respingerea liberalismului pe plan intern. Prin urmare, soluția evidentă era distrugerea „kaiserismului” și introducerea democrației liberale. La scurt timp după război, Austen Chamberlain, ministrul de Finanțe, afirma că, „dacă Germania rămâne sau devine democratică, nu poate repeta nebulia lui Frederic cel Mare, a lui Bismarck și a adeptilor săi de mai târziu”²⁰. Acest lucru trebuia înflăcăut de actorii locali, dacă era posibil, și, la nevoie, prin presiuni externe. „Rămâne un fapt tragic”, susținea William Harbutt Dawson, istoric și consilier politic britanic, „că națiunea germană nu poate să scape prin proprie voință de unul dintre lanțurile sale politice”. Împărtășea părerea multor persoane din Marea Britanie și din Statele Unite atunci când adăuga că era nevoie de o intervenție externă pentru a înlătura „acel sistem care, de cincizeci de ani, s-a dovedit a fi centrul unei molime în viața Europei”²¹.

În plus, Chestiunea Germană era agravată de problema bolșevismului. Izbucnirea revoluției din Germania le sugera revoluționarilor ruși că revolta generală a proletariatului, pe care ei o așteptaseră în 1917, era acum aproape. „Cریza din Germania este abia la început”, exulta Lenin. „Se va sfârși inevitabil cu transferul puterii politice către proletariatul german [...]. Acum până și muncitorii orbi din diferitele țări vor vedea că bolșevicii aveau dreptate atunci când și-au fundamentat tactica pe sprijinul revoluției muncitorilor din lumea întreagă.” El avertiza că „muncitorii ruși vor înțelege că vor trebui să facă foarte curând cele mai mari sacrificii pentru cauza internaționalismului” și că „se apropie momentul în care împrejurările ne-ar putea cere să venim în ajutorul poporului german”. Asta pentru că, după cum explica Lenin în „Scrisoarea către muncitorii europeni și americani”, „revoluția din Germania – [era] deosebit de importantă și de semnificativă, deoarece era vorba despre una dintre cele mai avansate țări capitaliste”²². Odată ce Reichul cădea datorită revoluției, aceasta cuprindea restul Europei, dar, dacă reacțiunea prelua conducerea, Revoluția Rusă nu mai rezista multă vreme. Așadar, în martie 1919, când a fost creat Cominternul pentru a răsturna „burgheria internațională”, limba oficială a noii organizații nu a fost nici rusa și nici engleza, ci germana.

La rândul lor, aliații occidentali erau implicați în conflictul din Rusia cu bolșevicii și încercau cu disperare să-i împiedice să ocupe golul ce apărea în Europa Centrală. În scurt timp, Marea Britanie și America au ajuns să creadă că, în acest scop, cea mai bună cale era mobilizarea Germaniei în lupta împotriva revoluției sau, cel puțin, să facă astfel încât să nu cadă în mâinile bolșevicilor. În octombrie 1918, înainte ca războiul să ia sfârșit, Robert Lansing, secretarul de stat al Statelor Unite, avertiza că bolșevismul „nu trebuie lăsat să domine Europa Centrală, unde ar deveni o amenințare mai mare pentru lume decât prusianismul”²³. Din acest motiv, Churchill a propus „construirea unei Germanii puternice, dar pașnice, care să nu ne atace aliații francezi, dar să acționeze în același timp ca bastion moral împotriva bolșevismului” și, astfel, „să fie un stăvilor de virtute și forță pașnică, răbdătoare și corectă în fața potopului barbariei roșii ce năvălește dinapre răsărit”²⁴.

Tratatul de la Versailles, care a hotărât soarta Europei Centrale și de Vest la sfârșitul lunii iunie 1919, la cinci ani de la asasinarea lui Franz Ferdinand, a fost un compromis între diversele solicitări și preocupări strategice ale Alianților²⁵. Era menit să împiedice o reluare a expansionismului german și să mențină Reichul ca bastion împotriva răspândirii

bolșevismului, Germania și-a cedat toate coloniile. Alsacia și Lorena au fost restituite Franței, iar nordul Schleswigului, Danemarcei; Eupen-Malmédy a fost cedată Belgiei. Soarta protectoratului Saar urma să fie decisă prin plebiscit. La est, Germania a cedat Prusia de Vest și Wartheland unei Polonii reconstituite și Memel inițial administrației franceze, după care a fost preluată de noul stat al Lituaniei. Danzig a devenit „oraș liber”. Viitorul importante zone industriale a Sileziei Superioare și jumătății de sud a Prusiei de Est, amândouă aprig contestate de trupe armate poloneze și germane, avea să fie decis prin plebiscit. În total, Reichul a pierdut aproximativ 13% din teritoriul său și circa 10% din populație. De asemenea, Germania era supusă unui regim de dezarmare și ocupație și trebuia să plătească reparații de război. Renania și Palatinatul urmau să fie ocupate de forțe britanice, franceze, americane și belgiene vreme de zece ani, pentru a îngriji Reichul și pentru a se supraveghea reciproc¹⁶. Germania nu avea voie să ridice fortificații în apropierea granițelor. Noua armată germană, *Reichswehr*, nu trebuia să depășească 100.000 de oameni și trebuia să fie alcătuită exclusiv din profesioniști; Incorporarea și toate celelalte forme de serviciu militar pe termen scurt erau interzise prin lege. Avioanele și tancurile nu erau permise și cea mai mare parte a flotei urma să fie cedată. Germania era astfel pe deplin lipsită de apărare din punct de vedere militar. Cele mai importante fluviu ale sale – Rinul, Dunărea, Oderul și Elba – treceau sub control internațional. În sfârșit, potrivit articolului 231 din tratat, Germania era considerată răspunzătoare pentru cheltuielile de război, fiind nevoită să plătească ulterior reparații uriașe în bani și în natură. În realitate, centrul Europei avea să fie neutralizat și monitorizat de coaliția victorioasă.

Responsabilă de această nouă împărțire teritorială în Europa era Liga Națiunilor, al cărei statut cuprindea primele 26 de articole ale Tratatului de la Versailles. Liga își avea sediul la Geneva și era formată dintr-o Adunare, din care făceau parte toate statele recunoscute, și un Consiliu, alcătuit din cele cinci puteri învingătoare, Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia și Statele Unite. Nici Germania și nici Uniunea Sovietică nu au fost primite în Ligă. Dimpotrivă, principalul ei obiectiv era îngrijirea Germaniei și, într-o măsură mult mai mică, a Uniunii Sovietice, prin garantarea acordului teritorial de la Versailles și a clauzelor sale privind dezarmarea. Potrivit articolului 10 din statut, membrii se angajau „să respecte și să protejeze [...] de orice agresiune externă integritatea teritorială și independența politică existentă a tuturor membrilor Ligii. În eventualitatea unei asemenea agresiuni sau în cazul unei amenințări ori al unui pericol de o astfel de agresiune, Consiliul va hotărî mijloacele prin care va fi îndeplinită această obligație”. Pe scurt, Liga Națiunilor se întemeia pe Tratatul de la Versailles și pe controlarea Reichului¹⁷.

Președintele Wilson nu voia, potrivit propriilor declarații, să devină doar o „Sfântă Alianță” împotriva Germaniei¹⁸. Voise dintotdeauna ca Berlinul să fie admis cu drepturi depline de îndată ce dădea dovadă de democratizare, nu în ultimul rând pentru a-i îngriji pe ruși. Așadar Wilson încerca să integreze acordul central-european într-o transformare mai amplă a comportamentului internațional. La baza acesteia se afla dezarmarea universală: Tratatul de la Versailles afirma explicit că restricțiile impuse Germaniei erau menite „să permită tuturor națiunilor să se pregătească pentru limitarea generală a armamentului”¹⁹. Mai mult decât atât, Liga încerca să schimbe nu numai relațiile *dintre* state, ci și comportamentul *din interiorul* statelor, prin crearea unei Comisii pentru Refugiați, a unei organizații a sănătății, a unei comisii pentru combaterea sclaviei, a unui Comitet pentru Studiul Statutului Legal al Femeilor și a mai multor organisme transnaționale.

Mai presus de orice, Liga garanta o serie de „Tratate pentru Minorități” bilaterale, pentru a proteja drepturile religioase, civile și culturale fundamentale ale tuturor locuitorilor. Grație eforturilor lui Lucien Wolf, apărătorul britanic evreu al drepturilor omului, evreii din Europa păreau să se bucure de un sistem de drepturi civile multilateral, aprobat și aplicat la nivel internațional, integrat într-un program de drepturi asemănătoare pentru toți⁴⁰. Pe de o parte, aceste prevederi reflectau o agendă progresistă independentă, urmărită ca scop în sine, însă motivația principală era reducerea tensiunilor interne care puteau duce la tensiuni internaționale și chiar la război.

Deși scopul principal al Ligii Națiunilor era garantarea balanței de putere europene, ea a avut implicații profunde și asupra lumii întregi. Germania și Turcia au fost deposedate de imperiile lor, însă puterile învingătoare nu au vrut să lase aceste teritorii să devină state independente, pe de o parte fiindcă unele dintre ele ar fi căzut nămaidecât pradă anarhiei, iar pe de altă parte, pentru că precedentul ar fi creat o dinamică subversivă în celelalte imperii, dar mai ales deoarece golul rezultat ar fi devenit rapid obiectul rivalității marilor puteri. Aceste teritorii nici nu puteau fi împărțite pur și simplu între învingători, întrucât președintele Wilson nu ar fi îngăduit acest lucru din rațiuni ideologice. Rezultatul a fost sistemul „mandatar”, prin care Liga împuternicea una dintre puterile aliate sau asociate să administreze coloniile și provinciile confiscate până când acestea erau pregătite să devină pe deplin independente. În pofida rezistenței aprige a Franței, care voia să-și folosească noile teritorii ca sursă de efective pentru îngrădirea Germaniei, puterilor mandatară li s-a interzis explicit să-și fortifice teritoriile și să organizeze armate acolo, urmărind astfel un avantaj unilateral care ar fi afectat balanța de putere. Pe această bază, Mesopotamia (Irakul de astăzi) și Transjordania au fost atribuite Marii Britanii; la fel și Palestina, unde Liga a însărcinat Londra să implementeze Declarația Balfour. Siria (Libanul și Siria de astăzi) au ajuns în administrarea Franței. Wilson și numeroși arabi au încetat să mai spere într-un stat arab unit sau într-o confederație de state precum cea prevăzută în acordul Sykes-Picot. De îndată ce a devenit limpede că nu i se va atribui niciun teritoriu, Germania s-a opus ferm sistemului mandatar și a susținut vehement independența statelor în cauză.

Tratatul de la Versailles și Statutul Ligii Națiunilor au dominat politica internă în Europa și dincolo de Atlantic după 1918 atât în rândul învingătorilor, cât și al perdanzilor⁴¹. În Germania, înfrângerea, pierderile teritoriale și perspectiva unor reparații uriașe de război au pus o presiune insuportabilă asupra Republicii de la Weimar. Aceasta a fost permanent asociată de public cu o umilire națională comparabilă cu cea din timpul Războiului de 30 de Ani sau cu cea pricinuită de Napoleon. Președintele social-democrat, Friedrich Ebert, se plânga că „aceste condiții de la Versailles, cu imposibilitățile lor economice și politice, sunt cel mai mare dușman al democrației germane și cel mai puternic îndbold spre comunism și naționalism”⁴². Șeful intendentei, generalul Wilhelm Groener, avertiza că rolul Ligii era „să mențină încercuirea politică a Germaniei”⁴³. Max Weber propunea respingerea tratatului, chiar cu prețul ocupării întregii țări de către Aliați, pe motivul că tânără republică ar fi mutilată la naștere de stigmatul Versailles. Cu toate acestea, liderii militari germani au respins ideea de a relua războiul, care s-ar fi putut sfârși cu o înfrângere totală, urmată de o invazie a Aliaților și, probabil, cu o împărțire. Prioritatea lor și a guvernului condus de social-democrați era aceea de a păstra intact Reichul. În acest sens, trebuiau să se ocupe de mișcările regionale care îi amenințau integritatea și de revoltele care le-ar fi putut oferi Aliaților un pretext să intervină. O revoltă a Ligii

Spartachiste de stânga conduse de Rosa Luxemburg și mai tânărul Karl Liebknecht a fost dur reprimată; Republica Bavareză a lui Kurt Eisner a avut parte de o soartă asemănătoare. Strângând din dinți, Germania a semnat Tratatul de la Versailles.

Totuși, deși înfrângerea și revoluția erau amenințări de moarte pentru Reich, ele reprezentau și o oportunitate de desprindere de tradițiile federale care împiedicaseră Germania să-și atingă adevăratul potențial fiscal și militar atât de mult timp. În fruntea listei de priorități se afla unificarea permanentă a armatelor din Prusia, Bavaria, Württemberg și Saxonia, care fuseseră până atunci sub comandă unitară numai pe timp de război. În octombrie 1919, noul *Reichswehrministerium* a unit Ministererele de Război din Stuttgart, München și Dresda cu cel din Berlin, însă a preluat atribuțiile statului-major prusac⁴⁴. De asemenea, în dezbaterile de dimineața Constituției Republicii de la Weimar, avocatul constituțional Hugo Preuß, care a schițat-o în cea mai bună parte, susținea că „întărirea Imperiului pe plan extern, astfel încât lumea să aibă în față mai curând un singur Imperiu decât triburi individuale, este necesară pentru existența [continuă] a Germaniei”. Constituția ce a rezultat a creat o Germanie mult mai centralizată, în care regiunile și-au pierdut o mare parte din puterile federale, îndeosebi în sfera fiscală, pe care le dobândiseră în 1871. Crearea unei armate germane unitare și centralizarea puterilor fiscale vor transforma inevitabil echilibrul european. Republica Germană din 1919 putea fi așadar mult mai puternică decât fusese Imperiul din 1871.

În plus, Tratatul de la Versailles nu le-a adus prea multe bucurii învingătorilor. Franța era incapabilă să insiste asupra graniței Rinului, acceptând în schimb demilitarizarea Renaniei și o vagă promisiune bilaterală de sprijin din partea lui Lloyd George împotriva „agresiunii neprovocate a Germaniei”. Prin urmare, mareșalul Foch condamna vehement tratatul drept o „capitulare” și chiar o „trădare”. A avut parte de un parcurs anevoios în Adunarea Națională. Totuși, alegerile din noiembrie 1919 au fost privite ca un verdict asupra războiului și a acordului: Clemenceau și al său *Bloc National* au câștigat detașat. Din acel moment, politica franceză a fost dominată de efortul de a consolida victoria și de a realiza reconstrucția și transformarea necesare compensării pagubelor provocate de război. S-a pus un accent deosebit asupra reparațiilor, atât pentru a menține taxele scăzute, cât și pentru a convinge electoratul că amenințarea germană era ținută sub control. O altă prioritate era redresarea demografică, Franța fiind expusă din punct de vedere militar. Forța de muncă a fost consolidată prin încurajarea imigrației spaniole, italiene și poloneze. Creșele la locul de muncă, locuințele sociale și alte beneficii de stat sau intermediare de stat au fost introduse nu din respect pentru obiectivele socialiste sau feministe, ci cu scopul precis de creștere a ratei natalității⁴⁵. În sfera economică, ministrul Comerțului, Étienne Clémentel, a propus o planificare națională integrată cu Marea Britanie și Statele Unite pentru distribuția materiilor prime, resurselor energetice și alimentelor. Această măsură era menită să sporească productivitatea franceză și să o protejeze de magiile pieței libere. Ministrul pentru colonii, Albert Sarraut, a schițat un plan ambițios de dezvoltare a coloniilor Franței de peste mări, pentru a compensa influența de care ducea lipsă acum în Europa.

În Italia, criticii vorbeau despre o „victorie mutilată”, în urma căreia nu primiseră ce li se cuvenea în Marea Adriatică. „Ca să o spunem pe șleau”, susținea ziarul republican *L'Italia del Popolo*, „am fost înfrânți. Înfrânți ca wilsonieni, înfrânți ca italieni. Am câștigat războiul și am pierdut pacea”. Guvernul prim-ministrului Vittorio Orlando a fost înlăturat. Prim-ministrul care a urmat, Francesco Nitti, s-a confruntat aproape imediat

cu o provocare din partea lui Gabriele d'Annunzio, poet și aventurier naționalist radical, care a acaparat portul Fiume din Istria – acum Rijeka, în Croația – de la Iugoslavia în septembrie 1919. În același timp, democrația italiană s-a străduit să facă față nu numai urmărilor Tratatului de la Versailles, ci și uriașelor diviziuni sociale și economice cauzate de război. La alegerile generale italiene de la sfârșitul anului, coaliția liberală de guvernământ a obținut rezultate slabe, în vreme ce partidele anexioniste de diverse culori au fost de nestăpânit. Cel mai mult de câștigat de pe urma acestora a avut veteranul de război Benito Mussolini, fost socialist și intervenționist acerb, a cărui mișcare fascistă „Cămișile negre” (înființată în martie 1919) a început să atragă tot mai mulți adepți. A înlocuit practic promisiunea unei Italii hotărâte pe plan extern cu o schimbare radicală pe plan intern.

Nici victoria britanică nu a fost sărbătorită multă vreme. Coaliția lui Lloyd George a dobândit din nou puterea în alegerile generale ce au avut loc imediat după încheierea războiului pe baza unei platforme ce presupunea, potrivit unui candidat, „stoarcerea Germaniei până li ieșeau sămburii”. În Irlanda însă, partidul naționalist radical Sinn Féin i-a înfrânt decisiv pe partizanii mai moderați ai independenței legislative a Irlandei și a demarat în cele din urmă o luptă armată pentru independență. În Marea Britanie, milioane de bărbați demobilizați au revenit în câmpul muncii, având în față un viitor incert. Odată ce pasiunile s-au mai domolit, dezgustați de costul războiului și de ceea ce considerau a fi natura răzbunătoare a francezilor, mulți britanici au început să creadă că războiul fusese o greșeală tragică și că Germania trebuia reabilitată. Astfel, în 1919, când John Maynard Keynes a publicat *Urmările economice ale păcii*, nu a fost criticat. Keynes, care făcuse parte din delegația britanică la Conferința de Pace de la Paris, susținea că prevederile referitoare la reparațiile de război erau într-un total contrare scopurilor economice cărora trebuiau să servească. Acesta sublinia că redresarea europeană generală, de care depindeau economia mondială și mai ales economia britanică, nu putea începe decât pe Rin. Constrângerea Germaniei să achite reparațiile prin exporturi nu ar fi făcut decât să scadă prețurile la produsele britanice. În plus, „Tratatul nu include nicio prevedere cu privire la reabilitarea economică a Europei”, avertiza el, „nimic care să facă imperiile centrale înfrânte să fie buni vecini, nimic care să stabilizeze noile state ale Europei, nimic care să înblânzească Rusia”⁶⁶.

În Statele Unite, președintele Wilson a mizat pe Tratatul de la Versailles și pe Ligă în campania sa pentru a fi reales din 1920. „Îndrăznim să-l respingem și să frângem inima lumii?”. Întreba el⁶⁷. Invocând articolul 10 din statutul Ligii, prin care semnatarii se angajau să apere integritatea teritorială a tuturor membrilor, drept „coloana vertebrală a întregului statut”, Wilson îndemna Statele Unite să-și asume „conducerea lumii”⁶⁸. Acest lucru i-a dezgustat pe „izolaționiști”, însă ratificarea a avut parte de cea mai serioasă opoziție din partea Partidului Republican, partizanul tradițional al internaționalismului american. Criticii, precum fostul secretar de Război Elihu Root, erau îngrijorați că înfloriturile retorice nascuau un tratat slab și inefficient. De asemenea, fostul președinte republican, William Howard Taft, susținea cu tărie articolul 10, dar numai dacă implica obligația absolută de a porni la război în apărarea sa, și nu „obligațiile morale” vagi „care vizau doar conștiința, nu și legea” la care se gândea Wilson. Republicanii solicitau garanții concrete de securitate pentru Franța împotriva Germaniei, pe care Wilson refuza să le ofere⁶⁹. Altfel spus, republicanii nu criticau faptul că Liga Națiunilor îi implica prea mult pe americani în problemele lumii exterioare, ci că nu făcea acest lucru îndeajuns de inteligent și de eficient⁷⁰.

În cele din urmă, tratatul Ligii a fost respins de Senat, nereușind să obțină o majoritate de două treimi, iar Wilson era prea bolnav ca să mai candideze la alegerile prezidențiale din 1920, pe care democrații le-au pierdut. Statele Unite nu vor deveni nici un membru al Ligii Națiunilor, nici semnatar și, așadar, garant al acordului de la Versailles. Poate că poporul american nu a frânt inima lumii, dar cu siguranță a distrus arhitectura geopolitică deosebit de complexă menită să împiedice în 1919 renașterea puterii germane.

Prin urmare, la începutul anilor 1920, când lucrurile s-au mai așezat, în Europa și la nivel global avusese loc o revoluție geopolitică fundamentală. Imperiul Britanic era acum stăpân necontestat în Orientul Mijlociu și în Asia Centrală, precum și în Africa și în Australasia. Se afla la apogeul puterii sale, având un aparat militar formidabil și o bază economică militar-industrială solidă și de nădejde în timp de război. În Orientul Îndepărtat, noul hegemon era Japonia, care se confrunta nu atât cu Rusia, cât cu imperiile europene, cu China, veșnic fragilă, și cu Statele Unite. În Europa, Imperiile Otoman, Habsburgic și Tarist dispăruseră. O serie de state succesoare le luaseră locul în Europa Centrală, de Est și de Sud-Est: Polonia, Cehoslovacia, Ungaria și Iugoslavia. Mai presus de orice, deși Germania suferise pierderi teritoriale substanțiale și i se impuseseră restricții prin Tratatul de la Versailles, rămânea cel mai mare stat din Europa cu excepția Uniunii Sovietice și, în termeni relativi, era și mai măreață decât înainte de 1914²¹. Nu mai era balansată de imperii puternice la est și la sud-est. Mai mult decât atât, în 1921, Germania a produs de trei ori mai mult oțel decât Franța, iar decalajul demografic dintre cele două țări se accentua. Mai rău, după cum avertiza sir Halford Mackinder în cartea sa din 1919, *Democratic Ideals and Reality*, „inima patriei”, care includea fostul Reich german, Austro-Ungaria și Imperiul Tarist, era „o bază vastă, triplă, de efective” ce rămânea în afara controlului „puterii maritime”, reprezentând astfel o potențială amenințare fatală pentru democrațiile occidentale²².

Provocările pentru sistemul de la Versailles s-au acumulat pe parcursul noului deceniu. În februarie 1920, aflat la un pas de victorie în Războiul Civil Rus și de retragerea puterilor intervenționiste, Lenin a aprobat planurile unui atac al Armatei Roșii asupra vecinei sale de la vest, Polonia. Șeful statului polon și comandantul armatei, Józef Piłsudski, a decis să ia măsuri preventive²³. La sfârșitul lunii aprilie, armatele poloneze au trecut granița și au avansat rapid în Ucraina, ocupând Kievul o lună mai târziu. În vreme ce „albii” conduși de mareșalul Vranghel au înaintat spre nord din Crimeea. În vara anului 1920, Armata Roșie condusă de mareșalul Mihail Tuhaievski a declanșat ofensiva și i-a împins pe polonezi până la Varșovia. Dacă reușeau să le străpungă apărarea, grăbind o revoluție a proletariatului polonez, bolșevicii i-ar fi putut ataca pe germani. Avangarda revoluției împotriva Antantei s-ar fi aflat mai curând de-a lungul Rinului și al Ruhrului decât în Ucraina²⁴. La sfârșitul lunii iulie, Armata Roșie a traversat Bugul. Muncitorii germani au refuzat să prelucereze materialele de război pentru polonezi și până și conservatorii s-au bucurat că Piłsudski își primea pedeapsa bine meritată. La ordinele Moscovei, comuniștii germani au adoptat o retorică și mai naționalistă.

Alarmate, puterile Antantei au trimis un corp militar în Polonia. Îndeosebi francezii se temeau că o înfrângere polonă le va permite germanilor să-și restabilească granițele estice de dinainte de 1914 fără să tragă un singur glonț și să profite de noua lor poziție de unic bastion împotriva bolșevismului pentru a revizui clauzele Tratatului de la Versailles referitoare la dezarmare²⁵. Principalul lor obiectiv nu era să prevină o revoluție poloneză,